

Ds Bos over de A.-R. partij

In dit blad heeft de hoofdredacteur onder „Perschoon“ overgenomen den tekst van eenige artikelen van de Joh. Francke te Rotterdam, verschenen in de kerkboe Rotterdam—Zuid-Holland-Zd, inzake een brief, welken de B. A. Bos aan het einde van het jaar 1946 zou hebben gericht aan de A.R. kiesvereniging te Voorburg. Daarop is gevolgd een tegenspraak van ds Bos, waarvan de essentie punten zijn weergegeven in „De Reformatie“ van 19 Augustus j.l. Tenslotte heeft ds Francke opnieuw in zijn kerkbode aandacht geschonken aan de kentering in de opvattingen van ds Bos. De lezers van „De Reformatie“ hebben den tekst van zijn artikelen kunnen volgen onder de „Perschoon“ in de nummers van 9 en 16 September j.l.

Uiteraard — wij konden niet anders verwachten — hebben de laatstbedoelde artikelen weer een reactie uitgelokt van ds Bos. In „De Roeper“ van 16 September 1950 wijdt hij hieraan een aantal kolommen. Aan de beschuldigingen van laester welke hij aan het adres van ds Francke richt, willen wij voorbijgaan. Ds Francke is wel in staat daarop zelf te antwoorden. Wat ons speciaal belang inboezemt is de voorstelling van zaken welke ds Bos thans geeft over het gebruik van zijn concept-brief.

Hij had — naar hij schrijft — indertijd bezwaren tegen de wijze van propaganda van de A.R.-partij. Daarin heeft hij gelijk. Deze bezwaren had hij niet alleen; anderen deelden die. Maar hij spreekt niet de waarheid, wanneer hij vervolgt: „Ik heb inderdaad deze zaak (t.w. de propaganda, de J.) willen bespreken met enkele broeders. Ik gaf daartoe aan één broeder (zegge en schrijve één) een concept-schrijven, waaraan ik zelf veel vraagtekens plaatste, en dat ik daarom eens graag bekeken wilde zien. Hiervan is echter nimmer iets gekomen, in onderlinge afspraak. Maar het venijn is, dat NU, om mij ACHTERAF te treffen, deze brief door ANDEREN is vernieuwvuldigd, zonder dat ik daarin ooit gekend ben, zonder dat ik controleer kan of ik die concept-brief gemaakt heb, of dat men er wijzigingen in heeft aangebracht — mijn enige exemplaar gaf ik af — en men gaat er nu mee leuren.“ Deze onwaarheid treedt onmiddellijk aan den dag, als men den tekst van het door ds Francke gepubliceerde concept naleest. Deze tekst is vrijwel juist. Wij hebben dien — zooals hij is gepubliceerd in „De Reformatie“ — vergeleken met het oorspronkelijke exemplaar van het ontwerp (dit is tijdens de besprekingen in den kerkeraad t.a.v. de positie van ds Bos in het voorjaar 1950 door ons gedeponneerd in het kerkelijk archief). Wij meenden tot een nauwkeurige vergelijking, gezien het geschied van ds Bos, te moeten overgaan! Slechts eenige onbetekenende correcties moesten in dien tekst worden aangebracht. Volledigheidshalve willen wij ze hier vermelden.

In de 9de alinea moet na „te verkrijgen resultaat“ worden ingelast: „een praktisch, zichtbaar en desnoods tastbaar resultaat.“ Voorts moet in de voorlaatste alinea worden ingevoegd na „door de A.R.-pers bestreden“ de zinsnede: „en ik meen te mogen veronderstellen dat ook de partijleiding haar veroordeelt“. Tenslotte is ten onrechte aangegeven dat het concept was ondertekend.

Bij lezing van het gepubliceerde ontwerp blijkt wel, dat ds Bos niet alleen ten aanzien van propaganda-methoden maar ook en vooral met betrekking tot de „beginselen“ der A.R.-partij fundamentele grieven koesterde. Wie van hen die de dominee Bos van 1946 hebben gekend, zal zich daarover trouwens verwonderen? Bovendien toont deze concept-brief wel aan (in het bijzonder in de laatste alinea's) dat ds Bos wist namens een „kleine kring van menschen“ te spreken. Het was dan ook de bedoeling dat anderen, die met ds Bos de in zijn ontwerp bedoelde vergaderingen der kiesvereniging hebben bezocht, aan het stuk aanteekeningen zouden bepalen. „Een onderlinge afspraak“ van een zoodanig karakter dat „er nimmer iets van gekomen is“ is nooit gemaakt. Achter de vraagtekens, waarvan ds Bos spreekt, moeten wij vandaag een vraagteeken zetten; indertijd waren ze er niet, althans niet van zijn kant. De concept-brief is ook niet „achteraf door anderen vernieuwvuldigd“, althans is het overtypen daarvan indertijd gebeurd door menschen uit den bovenbedoelden „kleinen kring“.

Helaas heeft ds Francke aanvankelijk de feiten niet geheel juist weergegeven. Van wie hij een afschrift van het oorspronkelijke concept heeft ontvangen en wie hem eventueel over het verloop van zaken heeft ingelicht, is ons niet bekend. Om eventuele misverstanden weg te nemen hebben wij hem op 25 Augustus 1950 o.a. het volgende geschreven:

„Het door U opgenomen stuk is niet door ds Bos verzonden. Hij heeft het wel opgesteld en daarom kan het zeer zeker geacht worden zijn opvattingen uit die dagen weer te geven, doch deze brief is nooit door hem of door anderen uit de gemeente verzonden. Het was de bedoeling, dat deze brief een onderwerp van bespreking zou uitmaken in onze kring; ds Bos zou bij die bespreking de leiding hebben“ en voorts: „Wel heeft het ontwerp in onze kring gecirculeerd, maar het is allengs min of meer in het vergeetboek geraakt. Eerst bij onze ernstige besprekingen met ds Bos in de kerkeraad, in het begin van dit jaar is hem officieel nog eens over het stuk gesproken. Hij verklaarde toen, dat hij na een bezoek aan Jan Schouten — waarvan hij ons als zijn medebroeders indertijd nooit in kennis heeft gesteld — zijn bezwaren als opgegeven beschouwde“, alsook „Het lijkt me noodzakelijk — en ik weet te spreken namens tal van leden der Kerk alhier — dat de mededelingen in Uw kerkblad worden gerectificeerd. Ik twijfel er ook niet aan, of U zult hieraan willen medewerken“.

Het is om de waarheid te dienen, dat wij er prijs op stellen de juiste toedracht in het kort te beschrijven. Er dreigt langzamerhand weer „een mythe“ te groeien! Verwarring is onvermijdelijk indien in de pers onvolledige of onjuiste feiten worden weergegeven. Zelfs in het aan ons, als lid der A.R. partij, toegezonden „Nederlandse Gedachten“ van 16 September 1950 wordt nota bene ge-

suggereerd, dat „De Reformatie“ onwaarheid zou hebben gesproken.

Van de in de artikelen van ds Bos gesignaleerde „handlangers“, „kruiken die te water gaan“, „spelletjes die worden doorzelen“, „valsheid in geschrifte“ en „lastermethoden“ hebben wij terwille van de waarheid en gerechtigheid maar geen melding gemaakt!

Voorburg. G. DE JONGE.

NASCHRIFT. Op Zondag 17 Sept. deelde een kerkeraadslid te R.-Z. ons mee, dat ds B. A. Bos weersproken had ook de laatste opmerkingen van ds Francke, opgenomen in ons blad. We verklaarden ons bereid, dien

De kwestie van het evangelisten-ambt (II)

ZENDING EN EVANGELISATIE

C. Komende tot een vergelijking van het gevoelen van de meerderheid der zedings-deputaten en dat van de minderheid betreffende het „zedingsbevel“ (zie De Ref. 25e jrg, blz 413) en een beoordeeling van 't geschil, meenen wij op 't volgende te mogen wijzen:

1. De minderheid heeft de meerderheid toegegeven, dat er een ambt der kerk moet zijn, om het Evangelie te verbreiden onder hen, die het nog niet kennen. De meerderheid wilde dat vaststellen, afgedacht van de vraag welk ambt dat zal zijn en is. O.i. is deze conclusie uit Mt. 28:19 ook onbetwistbaar juist. Daarover is dus geen geschil.

2. Het geschil komt echter daarna hiover: de minderheid acht, dat de meerderheid, welke alleen den nadruk laat vallen op de „vermeerdering“ der kerk met verwaarloozing van de „bewaring“ der kerk in de tweede versheft, op deze manier de gedachte voorbereid, dat er voor die „vermeerdering“ een apart kerkelijk ambt „moet“ zijn, ja dat dat ambt door Christus daar „in principe“ is ingesteld, waartegen de minderheid protesteert door eerst „de eenheid“ van den tekst te handhaven en daarna met citaten uit kerkelijke papieren.

Wij meenen te mogen opmerken, dat aan de minderheid volmondig moet worden toegegeven, dat het in dat vers gaat over beide: „vermeerdering“ en „bewaring“ der kerk en dat, gezien het „leerende HEN (n.l. hen, die toegebracht worden tot de kerk van Christus en door den doop officieel daarbij ingelijfd worden) onderhouden“. „Vermeerdering“ en „bewaring“ zijn nauw verbonden, en men mag ook niet zeggen, dat het bij „hen“ alleen gaat om die toegebrachten en niet om „hen, die reeds in de kerk zijn in de lijn der geslachten“, want er komen, gezien de kerkgeschiedenis, plaatselijke kerken, welke geheel of nagenoeg geheel uit hen, die toegebracht worden door de „zedingsprediking“, bestaan. Wij erkennen derhalve, dat „vermeerdering“ en „bewaring“ zeer nauw bij elkaar aansluiten. Wij gelooven ook, dat de meerderheid van deputaten daarmee zal instemmen, alleen komen ze over die „bewaring“ als „vervolg-arbeid“ op de „vermeerdering“ niet te spreken. Want ze wilden alleen duidelijk maken, dat er voor de uitbreiding van het Evangelie meer noodig is dan „het ambt der geloovigen“. Vandaar dat we het woord van de minderheid voor de typeering van den uitleg door de meerderheid, n.l. „versmalde exegese“, te sterk vinden.

Doch we moeten er nog wat aan toevoegen en wel dit, dat uit de nauwe verbinding van „vermeerdering“ en „bewaring“ nog niet volgt, dat het dus één taak en één roeping en één opdracht is, welke door één ambtsdrager moet worden volbracht, zooals de minderheid concludeert. Want die conclusie trekt de minderheid niet uit den tekst zelf, doch uit het tekst-gebruik der vaders; derhalve is die conclusie niet tekst der Schrift maar uitlegging. De tekst zelf noemt immers al twee taken: „vermeerdering“ en „bewaring“, om het spraakgebruik der minderheid te volgen. En nu is onzes inziens uit den tekst zelf niet te bewijzen, dat die twee zaken per sé de onderdeelen van één taak en één roeping, dus den tweeledigen arbeid van één en zelfden ambtsdrager „moeten“ zijn. De tegenwerping, dat beide zaken hier aan de apostelen, dus aan het ééne apostolische ambt, worden opgedragen zou geen hout snijden. Want we weten, dat in de plaats van het ééne apostelambt meerdere en van elkaar min of meer onderscheiden ambten zijn gekomen, en juist dat laatste bergt de mogelijkheid in zich, dat hetgeen in het ééne apostelambt was verbonden daarna over twee of meer afzonderlijke ambten wordt verdeeld, zoodat het ééne daarvan inzonderheid de „vermeerdering“ en het (de) andere vooral de „bewaring“ zich als ambtelijke taak toegevoegen zien.

Zoodat wij o.i. mogen concluderen: in Matth. 28 vs 19 wordt aan de apostelen, aan dat ééne apostolische ambt, een tweeledige taak opgedragen, doch met de woorden van dezen tekst wordt niet beslist, dat ook na de verdwijning van het apostolische ambt deze tweeledige taak per sé aan één ambtsdrager als één ambtelijke taak moet opgedragen blijven. Hoe dat

tegenspraak-artikel door te lezen, en diens essentiele beweringen nog naar de drukkerij te zenden voor diezelfde week, indien bedoeld kerkeraadslid gelegenheid zou vinden, ons het blad van ds B. te doen toekomen aan ons logies. Dit is niet gebeurd; en voorts ontvingen wij van niemand het blad. Nu een lezer ons deze „Stem“ toezendt, sturen we deze copie door. Overigens ontvingen we ook Ned. Gedachten niet. Misschien is het daar zoo iets als in ds Toornvliet's blad; die publiceerde een artikel van den synodocr. dominee van Glessendam tegen ons, enkele weken nadat de man die het schreef, zijn bewering van onjuiste voorlichting onzerzijds zelf al had teruggenomen. Sinds liet ds T. het zoo.

K. S.

verder gaan zal, zal in het vervolg van het Nieuwe Testament gelezen dienen te worden. De minderheid moet ook bedenken (wat in haar nota niet uitkomt!), dat niet alleen de dienaren des Woords „opvolgers“ van de apostelen zijn, doch daartoe in dien zin óók mogen gerekend worden de diakenen en de ouderlingen.

O.i. heeft dus op de aangevoerde gronden de minderheid uit Matth. 28:19 te veel geconcludeerd (en dat vooral op grond van de uitlegging en toepassing der vaders in de kerkelijke formulieren enz.), en als de meerderheid uit dezen tekst zou willen afleiden, dat hier „in principie“ de instelling van een „zedelingen“-ambt of hoe men het noemen wil als een apart en zelfstandig ambt, alleen belast met de „vermeerdering“ der kerk zonder de „bewaring“, mede aan de orde is, dan meenen we ons óók daartegen te moeten keeren. Want de „zedings-opdracht“ wordt daar verleend aan het reeds bestaande apostelambt! En de vraag, door welk ambt deze tweeledige opdracht na het „wegvallen“ van dat apostelambt zal worden uitgevoerd tot op den dag van Christus' wederkomst, wordt in dezen tekst met geen letter beantwoord, doch zal uit de verdere openbaring duidelijke beantwoording moeten vinden.

D. Intusschen is er in het rapport van de meerderheid der deputaten nog een punt tot beslissing gebracht, dat van belang is te noteren (en het wordt in de minderheidsnota ook niet aangevochten). En dat is het volgende.

In de zedingsliteratuur is meerdere malen aan de orde geweest de vraag, of de zedings-opdracht, in Matth. 28:19 aan de apostelen toebedruwd, ook in den apostolischen tijd is voleind, zoodat de zedingsarbeid ná den dood van de apostelen niet méér is dan een naverwerking van 't werk der apostelen.

Thomas van Aquino zei daarop volmondig ja. Anderen beweerden: ja, wat de toenmaals bekende wereld betreft. Calvijn schrijft, dat de roeping wel was voleind en de volheid der heidenen ingegaan, doch met een zekere beperking: de apostelen hebben de fundamente van de kerk door heel de wereld gelegd, zoodat voor de anderen ná hen „slechts“ overbleef de aangevangen bouw te voltooien (zie Calvijn op Matth. 24:14; 28 vs 19; Marcus 16:15, en Inst. IV, 3, 4). Dus „nalezingen na den oogst“ is de hedendaagsche zedingsarbeid, ofschoon die „nalezingen“ een zekere zelfstandigheid hebben. Voetius, zich bij Calvijn aansluitend, spreekt over een „vocatio primaria“ (een eerste roeping voor de apostelen) en een „vocatio secundaria“ (een secundaire roeping voor diegenen, die ná de apostelen kwamen). Zie uitvoeriger: H. A. van Andel, De Zedingsleer van Gisbertus Voetius, 1912, bl. 67—72.

Prof. Dr P. A. E. Sillevius Smitt, in Geref. Theol. Tijdschrift (Juni 1912) Ds K. v. Dijk inzake het „evangelisten“-ambt bestrijdend, wil ook nadruk leggen op het uitzonderlijke van de planting der kerk in den apostolischen tijd en houdt vol, dat allen, die ná de apostelen komen, „slechts“ voortbouwen, maar geen grondlegend en gemeentestichtend werk meer doen gelijk de apostelen dat deden. Dat acht hij ook een argument tegen de erkenning van het ambt van evangelist in onze dagen.

De deputatenmeerderheid neemt in die „kwestie“ ook positie, als zij aanneemt, dat toen, in den apostolischen tijd, het Evangelie is gepredikt „tot de (toen naam hebbende) einden der wereld“, en „toen reeds metterdaad het fundament voor de wereldkerk geheel is gelegd“ en dat zulks nu instrument is voor uitbreiding over andere gebieden dan de toenmaals bekende. Zij laat zich er echter hier niet over uit, of dit een argument is tegen de erkenning van het bedoelde ambt. Op bl. 9 komt dat wel ter sprake en het kan dus tot de bespreking van die bladzij blijven rusten. Wel kan opgemerkt worden, dat de deputatenmeerderheid o.i. inzake de vraag naar het al dan niet voleind-zijn van de zedingsroeping in den apostolischen tijd het juiste standpunt inneemt. Want al mogen velen als Calvijn en Voetius onderscheidingen maken, niemand van hen loochent dat er een roeping voor de kerk is overgebleven, ook al noemt men die „vocatio secundaria“!

Rotterdam.

J. FRANCKE.

VE

De Hee
Maandblad
Geref. Ker
over de
brachten v
reeds een
hier door

Nog w
hun ste
(waarop
kwaam
speciaal
Verkuy
En w
houding

De a
gelings
verenigt
De heer
enige bl
je van
munism
Christus
als voor
ouderen

der aan
gevaar
Later
Dr P. G
brochur
bittere

Althas
scribent
(door
Deze
verontw

We
gelezen
medede
zijn, we
ingelich
zing“ v
Dr Ver
bij hem
braakm
socialis
naire t
me in

En d
zoals is
wil bes
Is er
in syno
spann
een uit
Nauw
dit we
Wij

van op
een de
partij
heeft
Eindh
den; i
van G
gang w
(eenh
hij alle
ren, or
tere b
Zoiet
naar h
Het
al ope
dracht
te wij
nee-zeg
Is h
Dr Ve

De
een ha
hand r
De
van d
loofsg
Er
Bepaa
kort is
Er
zijn, c
munis
king
Voora

Eve
Dr
V.U. c
bleem
de hij
met c
indert
synod
gelijk
weten

Dr
van r
„volks
Gels
Geest
zedeli
Hij be
zijn. 2
kwijt
tot 28
dat hi